

A katona mindenképp, a hódítás, mint vallássá manifesztálódott öncél! Ki csodálkozik még, hogy a nemzeté-válás, melynek más összetevői is vannak, a németeknél nem következhetett be és ha azt állítják, hogy bekövetkezett, mért olyan rettenetes a valósága és miért fizeti meg az árát az egész világ?! El kell olvasni az Alldeutsch irodalmat, melyet Hertz bőven idéz: minden, ami ma a nemzeti szocializmus révén ujjnak, sőt „forradalomnak“ hat, itt már régen le van fektetve. A humanizmus megvetése, az emberi jogok tagadása, a háború, mint minden jónak és igaznak ősforrása, az ököl, mint minden jognak az alapja: ime a német nacionalizmus, mely tegnap és ma csak háborúba torkolhat. A világháború kitörése napján csak a német lapok irhatták: „Öröm most élni. A ravasz és az utolsó pillanatig alattomos orosz, a váratlan valóság elé állított félelemtől citterázó francia és a hidegen fontolgató Anglia bizonytalanul néznek a jövő elé. A német nép azonban ujjong. Ezzel az idézettel fejeződik be Hertz könyve. A német nép és a háború: ujjongást asszociál. Rettenetes vonás. És nemcsak alldeutsch-vonás. Harden lapjában, a Zukunftban írta *Michael Flürsheim*: „Vagy civilizált emberek vagy barbárok. Más alternative nem létezik“. A németek a totális megoldás hívei: vagy idalizmus vagy barbarizmus. Egyik végtetből a másikba. A német jellem csak túlzásokat ismer. És ezért nincs nemzet-alakító egységberántó ereje. Kahlerhez kell visszalapozni az ítéletért: „Mi a németek rendeltetése? Senki, aki alaposan ismeri történelmüket, nem állithatja, hogy a politika és a politikai vezetés. A világot csak az tudja uralni, aki előzőleg önmagát tökéletesen tudta uralni. De Németország még önmagának is probléma a kezdet kezdetétől a mai napig, amikor az önproblematikát csak önáltatással és öncsalással tudják megoldás helyett elszabotálni.“ Ime a német jellem tragikumája: aki önmaga problémáját nem tudja megoldani, az kétségbeesésében világgá menekül. Nem védelemért, de mint a gyermek: daccal s váddal, fejjel a falnak rohanó ellenfélként. A pubertás útja ez. A német jellemnek nincs férfikora, nincs felelőssége. És ezért veszély. Gyerekek csak handabandázva csinálhatnak történelmet: katasztrófát!

(Fábry Zoltán)

JAPÁN A „NAGY HÁBORÚ“ ARADATÁBAN. Különböző oldalról sokat vitatták a legutóbbi esztendőök folyamán Japán háborús felkészültségének kérdését. Gazdasági erőforrásaitól kezdve a japán katona „háborús szelleméig“ mindent a világon bonckés alá vettek. Közben a szakértők arra az egyöntetű megállapításra jutottak, hogy Japán saját belső segélyforrásaira utalva, valóban nagyszabású és tartós katonai erőfeszítésre észszerűen nem vállalkozhat. Amde Tokió mégis beleugrott a kínai kalandba. Az észszerűségnek a Csendes óceán nyugati partján és Európában szemlátomást más és más a fokmérője.

Most már a fegyverek beszélnek. A teoretikus okoskodás tényeken becsülheti fel következtetéseinek helytálló voltát vagy ürességét. S az események a japán fegyverek erejében kételkedőknek adnak igazat. A kívülálló megfigyelő a fegyverek kritikájának eredményeit méricskélve ugyanazon tanulságokat szűri le, amikhez korábban a kritika fegyveré-

nek forgatása során jutott. Tokió talán tudja, esetleg maga sem tudja, mi és hogyan sodorta Észak-Kína csatamezőire. A tőkés államélet ritmusa nem ritkán akarat nélküli bábuként ragadja magával a látszólag vezető tényezőket. Azt azonban politikusainak és hadvezéreinek egész armádiája sem mondhatja meg, hogy mikor, milyen állapotban távozhat onnan.

Minden újkori háború sorsa a hadviselő ország iparának fejlettségi fokához kapcsolódik. Már pedig Japán éppen a hadiutánpótlást szolgáló nagyipar terén, gyengénél is gyengébb lábakon áll. Öntöttvas termelése a világtermelés csupán 3, acéltermelése 5, kőszéntermelése 3,6, cinktermelése 2,1, végül ólomtermelése mindössze 1 százalékát teszi. Egyedül gyapju-, gyapot-, műselyem- és vegyipara foglal el a világ gazdaságban is tekintélyes helyet. De még ez a sárga imperiálizmus zabolátlan hódítóálmainak viszonylatában jelentéktelennek mondható ipar is, szerkezeti összetételét tekintve messze a világszínvonal mögött marad. A japán ipari munkásság 70 százaléka olyan kis- és középüzemekben dolgozik, amelyek legfeljebb 50 munkást foglalkoztatnak; fele pedig egyenesen 5 vagy kevesebb segéderőt alkalmazó műhelyekben talál elhelyezkedést. A munkaerő termelékenységének ezzel járó alacsonysága természetesen kizárja a termelés kellő s a hadsereg fokozódó szükségleteinek megfelelő gyors kibővítését.

Még súlyosabb veszélyeket tartogat a Tanaka-szellem ördögétől fűtött külpolitika számára az ipar nyersanyagellátásának problémája. A nehéziparnak a háborús készülődés jegyében végrehajtott erőltetett fejlesztésével Japán elérte ugyan, hogy évi acéltermelését 2 és fél millió tonnáról 5 millióra emelve, a világtermelésben a hetedik helyről az ötödikre nyomult elő. Ez azonban csak fokozta külföldi nyersanyagokra utaltságát. 75 százalékban bevitelre szorul, ami állandóan feje fölött függő Damoklesz kardot jelent. Más elsőrendű fontosságú nyersanyagok terén a helyzete még súlyosabb. Ha petróleum termékekben évi szükséglete béke idején is mintegy 4 millió tonna, amiből csak negyedmilliót fedez saját termelése, a háborúnak az aránytalanságot valóságos csapásá kell fokoznia. Ugyanakkor kaucsuktermelése szükségletének csupán 5, a gyapoté körülbelül 3, de a gyapjué is csak mintegy 30 százalékát fedezi.

Ilyen helyzetben a második évébe lépő „nagy háború” egyelőre nem is annyira katonai, mint inkább gazdasági tekintetben jelent súlyos erőpróbát. A háborúhoz fegyver, a fegyverhez nyersanyag, a nyersanyaghoz deviza, a devizához kivitel, a kivitelhez áru kell. Az áruhoz azonban ismét csak nyersanyag, ehhez viszont deviza szükséges, ami Japán külföldi befektetéseinek viszonylagos jelentéktelensége következtében kivitel nélkül csak csurran-cseppen. Így ismétlődik a katasztrófába omló körforgás, s a gazdasági diktátorok egyre meddőbb erőlködéssel igyekeznek lefejtetni magukról fojtogató polipkarjait. Japán nemzetgazdasága megrendülés küszöbén áll. A május elején bejelentett „nemzeti mozgósítás” olyan gyengeséget tárt a világ elé, amely a hódítópolitika jövőjét illetően csőd kilátásával ér fel.

1931-től 1936-ig az erőltetett dömping ugyanahogy biztosította a közel 60 milliárdos fegyverkezés nyersanyag szükségletét. A magániparnak nyújtott harmadfél milliárdos rendelésből a mindenható konszernek urai duzzadásig tömhatték zsebeiket. A folyamatban levő „nagy háború” árjában azonban (ami egyébként csak a kínai kaland előre aligha sejtett méreteinél fogva, nem pedig a mérföldjáró csizmákban közelgő igazán hatalmas háborúhoz hasonlítva „nagy”) ez a forrás lassan apa-

dásnak indult. Japán kivitele 1938 első felében negyedmilliárd yent felülmúlóan esett vissza, míg az elmúlt 20 hónap külkereskedelmi passzívája erősen megközelíti a milliárd yent. A kormány az aranytartálékhoz nyult. De a japán aranyfedezet minden egyéb, csak nem kimeríthetetlen.

Nippon mezőgazdaságát sőt részben iparát, már eddigi kezdeti stádiumában is kikezdte a háború. A milliányi bevonultatott paraszt munkás hiánya, különösen a sík földön, már is erősen érezhető. A mezőgazdasági termelés a hanyatlás képét mutatja. Egyedül a selyemgubó begyűjtésénél 13 százalékos a hiány. A textilipar különböző ágai, a nyersanyagbevitel kényszerű csökkentése nyomán, termelőképességének felét sem képes kihasználni. Ami tőkebefektetés még van, az a háborús utánpótlást szolgáló iparágakra esik. Az ország gazdasági élete egy kimerítő hadjárat minden káros elváltozását feltünteti. A közszükségleti cikkek, különösen az importárúk ára, elérhetetlen magasságba csavarodik. A fémtárgyak vassal való helyettesítése a gépalkatrészek leszereléséig fajul. Közben egész sor olyan cikk gyártását tiltották meg, amihez vasat kellene felhasználni. A „mindent a háborúért“ jelszó, a lakosság körében egyre kevesebb lelkesedéssel találkozva, lázasan dolgozik a világháború hírheft „szervezett éhségének“ kiépítésén.

Egyelőre a kezdet kezdeténél tartanak. Japán még mindig nem áll szemben vele egyenrangú ellenféllel. De Kína éppen az annyi gonddal előkészített „nagy háború“ vérzivatarában heged egységes, nemcsak védekezésre, hanem támadásra is képes hatalommá. Tokió ezuttal elszámitotta magát. Nagyon hozzászólt a pénzzel megnyert hadjáratokhoz. Ezeknek pedig már befellegzett. A jelek szerint Kinát ezuttal nem fogják eladni. Akár világégésbe csap át a Mennyei Birodalomra rákényszerített háború, akár megmarad a Mitsui-Mitsubishi imperiálizmus meg a szabadságáért sikraszállt kínai nép viaskodásának keretei között, Tokió nem számíthat olcsó babérokra. (F.)

FEHÉR LAKOSSÁG A GYARMATOKON. Az Annales de Géographie legutóbbi számában *Ferencai I.* érdekesen és alaposan foglalkozik a gyarmati fehér lakosság helyzetével s főképp' arra az aktuális jelentőségű kérdésre igyekszik feleletet adni, hogy milyen arányban részesednek a gyarmatosító államok népei a gyarmatokon élő fehér lakosság összetételében. E célból külön statisztikában tünteti fel a gyarmatokon élő fehér lakosok számát nemzetiségi megoszlásra való tekintet nélkül, majd nemzetiségi megoszlás szerint. Kiténik, hogy a gyarmatokon élő fehérek száma megközelíti a négy milliót. Legtöbb fehér a francia gyarmatokon él, (1.497.938: — 40.25 százalék) utána az Egyesült Államok gyarmatai következnek (1.296.397: —, ami a gyarmati fehér lakosság 34.8 százaléka.) — Ami viszont a gyarmatosító államok népességének a gyarmatokon való letelepedését illeti, első helyen a spanyolok állnak, 95 százalékát téve gyarmataik fehér népességének. Utánuk következnek Hollandia 92, Franciaország 79.6, Belgium 65.4, Anglia pedig 42.7 százalékkal.

Az adatokból kiderül, hogy demográfiai szempontból legnagyobb a jelentőségük a francia gyarmatoknak, ahol a franciák négyötödét teszik a gyarmatokon élő idegeneknek. Érdekesek még a volt német gyarmatokról közölt adatok. 1910 körül az idegenben élő németek száma három és félmillió volt, ezzel szemben az akkori német gyarmatokon csak 20 ezer német élt. A jelenleg népszövetségi mandátum alatt levő volt német gyarmatokon ez a szám 1930-ig 16.000-re apadt.